

Προς τα μέλη της Πανεπιστημιακής κοινότητας ΓΠΑ

Πρώτα πρώτα θα ήθελα να ευχαριστήσω τον συνάδελφο Μ. Σταυρακάκη, Αντιπρύτανη ΓΠΑ, επειδή άνοιξε τον διάλογο μέσω του διαδικτύου για την εξέλιξη του ΓΠΑ (μήνυμα προς allusers@aua.gr της 26-10-05). Πιστεύω ότι η συζήτηση μέσω του διαδικτύου επιβάλλεται διότι έτσι θα κοινοποιηθούν οι απόψεις όλων των μελών της Πανεπιστημιακής κοινότητας του ΓΠΑ και έξω από τα στενά όρια των Γ.Σ. των Τομέων και των Τμημάτων.

Δεδομένου ότι έχω λάβει ενεργό μέρος στο διάλογο που προηγήθηκε της πρότασης του κ. Πρύτανη για την εξέλιξη του ΓΠΑ, αισθάνομαι ότι έχω την υποχρέωση να κάνω ορισμένα σχόλια (πιστεύω εποικοδομητικά) στις απόψεις του κ. Σταυρακάκη και ιδιαίτερα στην αναφορά του περί «κατάργησης του ΓΠΑ» αλλά και να εκθέσω ορισμένες από τις απόψεις μου σχετικά με την παρούσα κατάσταση και το μέλλον του ΓΠΑ.

Το ΓΠΑ, όπως μετατράπηκε η Ανωτάτη Γεωπονική Σχολή στο τέλος της δεκαετίας του '80 (Πανεπιστήμιο με ενιαίο κορμό και επτά Τμήματα), αποτέλεσε ένα μόνρφωμα πρωτότυπο για τα Ελληνικά αλλά και τα διεθνή δεδομένα. Το ΓΠΑ αποτελεί σήμερα ένα Πανεπιστήμιο με Τμήματα ΜΗ ΤΜΗΜΑΤΑ δεδομένου ότι α) οι απόφοιτοι δεν φέρουν τίτλο σπουδών που να αντιστοιχεί στις εξειδικευμένες σπουδές που υποτίθεται ότι προσφέρουν τα Τμήματα, (εκτός της Φυτικής Παραγωγής) καθώς όλοι οι πτυχιούχοι του ΓΠΑ φέρουν τον τίτλο «Γεωπόνος» και β) το περιεχόμενο των σπουδών στο μεγαλύτερο μέρος του δεν ορίζεται από τα Τμήματα όπως γίνεται σε όλα τα πανεπιστημιακά Τμήματα ανά την Ελλάδα και παγκοσμίως. Τα Τμήματα του ΓΠΑ λειτουργούν επί της ουσίας ως Τομείς ενός Τμήματος, εκείνου της Φυτικής Παραγωγής, και η ίδρυσή τους ως Τμήματα υπήρξε εικονική εξ αρχής.

Η σύγχρονη ορθολογική οργάνωση των σπουδών που παρέχει ένα Πανεπιστημιακό Τμήμα επιβάλλει να περιλαμβάνει σαφείς και ισχυρούς συνδέσμους μεταξύ του τίτλου του Τμήματος, του περιεχομένου των σπουδών, του τίτλου σπουδών και αντιστοιχών επαγγελματικών δικαιωμάτων, (βλέπε π.χ. www.abet.org). Τους συνδέσμους αυτούς (στο σύνολό τους), τα Τμήματα του ΓΠΑ που παρέχουν εξειδικεύσεις (εκτός Φυτικής Παραγωγής), ΔΕΝ τους περιλαμβάνουν.

Όπως ανέφερα πριν όλοι οι απόφοιτοι του ΓΠΑ φέρουν τον τίτλο «Γεωπόνος» με εξειδίκευση στα αντικείμενα του Τμήματος που αποφοίτησαν. Το ΓΕΩΤΕΕ, αλλά και κανένα άλλο επιμελητήριο (π.χ. Οικονομικό, ΤΕΕ), δεν έχει αναγνωρίσει επαγγελματικά τις εξειδικεύσεις που προσφέρουν τα Τμήματα του ΓΠΑ (εδώ και είκοσι χρόνια). Το πλέον σημαντικό είναι ότι οι ειδικεύσεις στο σύνολό τους δεν αναγνωρίστηκαν από την Ελληνική κοινωνία και την αγορά εργασίας. Κατά τη γνώμη μου αυτό οφείλεται κυρίως στο ότι οι πτυχιούχοι του ΓΠΑ (εκτός των αποφοίτων Φυτικής Παραγωγής) δεν έχουν την επαγγελματική επάρκεια για να επιβάλλουν την εξειδίκευσή τους. Και δεν μπορούν να επιβάλλουν την εξειδίκευσή τους διότι το ΓΠΑ, με την υπάρχουσα δομή, δεν τους παρέχει τις απαραίτητες γνώσεις καθώς τα προγράμματα σπουδών τους χαρακτηρίζονται από διπλή ημιμάθεια: ημιμάθεια περί την Φυτική Παραγωγή και ημιμάθεια περί το γνωστικό αντικείμενο του Τμήματος. Πως είναι δυνατόν ο απόφοιτος π.χ. του Τμήματος Αξιοποίησης Φυσικών Πόρων & Γεωργικής Μηχανικής να μπορεί να επιβληθεί στην αγορά εργασίας ως «γεωργικός μηχανικός», να μπορεί δηλαδή να σχεδιάζει και να επιβλέπει έργα εξειδικευμένου «Μηχανικού» για την τεχνική στήριξη της γεωργίας δεδομένου ότι αφενός δεν έχει κάνει ολοκληρωμένες σπουδές Μηχανικής (Engineering) και αφετέρου δεν έχει αντίστοιχα επαγγελματικά δικαιώματα; Και πώς οι απόφοιτοι του Τμήματος αυτού θα μπορούσαν να διεκδικήσουν τέτοια επαγγελματικά δικαιώματα δεδομένου ότι οι σπουδές τους δεν συνιστούν ολοκληρωμένες σπουδές Μηχανικής;

Ο αντίκτυπος στην αγορά εργασίας για τους αποφοίτους όλων των Τμημάτων πλην της Φυτικής Παραγωγής είναι αρνητικός και έχει καταγραφεί στη διάρκεια των τελευταίων χρόνων. Άλλοι επαγγελματικοί χώροι (όπως των κλασσικών ειδικοτήτων των Μηχανικών, των Περιβαλλοντολόγων, των Οικονομολόγων, Χημικών κ.α.) αδυνατούν να δεχτούν ή να

καταλάβουν γιατί και με ποια προσόντα ένας «Γεωπόνος» π.χ. του Τμήματος ΑΦΠ&ΓΜ μπορεί να έχει επαγγελματικές απαιτήσεις για τεχνικά έργα στη γεωργία ή ένας «Γεωπόνος» του Τμήματος Επιστήμης και Τεχνολογίας Τροφίμων μπορεί να έχει απαιτήσεις για απασχόληση στην βιομηχανία Τροφίμων όταν υπάρχουν οι Μηχανικοί και οι Χημικοί, αντίστοιχα.

Και όμως νέα Τμήματα Μηχανικών, εκτός των κλασικών Τμημάτων Μηχανικών, αναπτύσσονται και σε άλλα Πανεπιστημιακά ιδρύματα της Ελλάδος, εκτός Πολυτεχνείων και Πολυτεχνικών Σχολών και αναγνωρίζονται. Πως; Απλά με τα ξεκάθαρα και ανεξάρτητα προγράμματα σπουδών τους και τους αντίστοιχους τίτλους σπουδών. Το ίδιο ισχύει και με τόσα άλλα νέα Πανεπιστημιακά Τμήματα όπως των Χωροτακτών, των Μηχανικών Περιβάλλοντος, των Γεωγράφων, των Επιστημόνων Θάλασσας κ.α. Ξεκάθαρα και ανεξάρτητα Τμήματα με αντίστοιχους τίτλους και προγράμματα σπουδών που ξεκίνησαν χωρίς προηγουμένως να έχουν εξασφαλίσει κάποια επαγγελματικά δικαιώματα. Τα διεκδίκησαν και τα απέκτησαν με την επαγγελματική επάρκεια των αποφοίτων τους αλλά και την συγκρότηση των προγραμμάτων σπουδών τους που αντικατροπτίζει τους αντίστοιχους τίτλους σπουδών.

Κατά την γνώμη μου η μετατροπή της ΑΓΣΑ σε ΓΠΑ (στο υπάρχον ΓΠΑ με το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του) αποδείχτηκε στρατηγικό λάθος. Στρατηγικό λάθος με επιπτώσεις στο ίδρυμα αλλά και στην κοινωνία που έχει καταγραφεί πολλαπλώς. Διότι το ίδρυμα αυτοδεσμεύτηκε να παράγει «Γεωπόνους» με κάποιες εξειδικεύσεις, ενώ ταυτόχρονα δίνει την ψευδή εντύπωση στην πολιτεία (συμπεριλαμβανομένων και των υποψηφίων φοιτητών του) ότι παράγει εξειδικευμένους επιστήμονες (επιστήμονες τροφίμων, βιοτεχνολόγους, οικονομολόγους κ.λπ.). Δεν δίνει όμως την ίδια εντύπωση και στην κοινωνία η οποία επί χρόνια έχει ταυτίσει τον «Γεωπόνο» (και επομένως όλους τους πτυχιούχους του ΓΠΑ) με τον πτυχιούχο Φυτικής Παραγωγής. Στην πραγματικότητα οι απόφοιτοι των Τμημάτων ΓΠΑ (εκτός Φυτικής Παραγωγής) δεν είναι ούτε γεωπόνοι (με την έννοια του επιστήμονα φυτικής παραγωγής) αλλά ούτε οι επιστήμονες που ενδεχομένως προσδιορίζει ο τίτλος του Τμήματος, (λέγω ενδεχομένως, διότι π.χ. ο τίτλος και το περιεχόμενο σπουδών του Τμήματος ΑΦΠ&ΓΜ δεν προσδιορίζει καμιά ταυτότητα στον απόφοιτό του).

- Οι επιστήμονες που θα θεραπεύσουν προβλήματα οικονομίας στη γεωργία πρέπει να είναι οικονομολόγοι με εξειδίκευση στην αγροτική οικονομία και όχι γεωπόνοι με εξειδίκευση στην οικονομία. Εξειδίκευση στην οικονομία χωρίς ικανή υποδομή οικονομολόγου δεν νοείται.
- Οι επιστήμονες που θα ασχοληθούν με τα τρόφιμα πρέπει να είναι επιστήμονες τροφίμων και όχι γεωπόνοι με εξειδίκευση στα τρόφιμα.
- Οι επιστήμονες που θα ασχοληθούν με τη γεωργική μηχανική πρέπει να είναι μηχανικοί με γνώσεις γεωπονίας και όχι γεωπόνοι με εξειδίκευση στη γεωργική μηχανική. Εξειδίκευση στην μηχανική χωρίς ικανή υποδομή μηχανικού δεν είναι εφικτή.

Αυτή ήταν εδώ και δεκαετίες (και παραμένει και σήμερα) η διεθνής πρακτική. Και αυτό συμβαίνει διότι ένα Πανεπιστημιακό Τμήμα πρέπει πρώτα από όλα να παράσχει τις βασικές γνώσεις της επιστήμης (ή των επιστημών) όπου εδράζονται οι σπουδές που προσδιορίζει ο τίτλος του. Αν δεν πάρει ο φοιτητής από τα πρώτα εξάμηνα των σπουδών του αυτές τις βασικές γνώσεις, πάνω σε ποια θεμέλια θα μπορέσει στα επόμενα εξάμηνα να κτίσει εξειδικευμένες γνώσεις; Δυστυχώς τέτοια οργάνωση σπουδών δεν προσφέρει το ΓΠΑ ακριβώς λόγω της δομής του. Η μετατροπή του ΓΠΑ σε ένα ευρύτερο Πανεπιστήμιο με ανεξάρτητα Τμήματα που θα παρέχουν διεθνώς αποδεκτούς και αναγνωρίσιμους τίτλους σπουδών (π.χ. επιστήμονας τροφίμων, μηχανικός βιοσυστημάτων, κ.τ.λ.) θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις και θα δώσει τη δυνατότητα στους πτυχιούχους του να διεκδικήσουν αντίστοιχα επαγγελματικά δικαιώματα και να επιβληθούν στην αγορά εργασίας.

Ένα τέτοιο λοιπόν Πανεπιστήμιο όπως το σημερινό ΓΠΑ, επιβάλλεται να «καταργηθεί» (για να χρησιμοποιήσω τη φρασεολογία του κ. Σταυρακάκη) διότι έκλεισε τον ωφέλιμο κύκλο της ζωής του και την προσφορά του προ πολλού και ανήκει ήδη στην ιστορία. Κατά τη δική μου γνώμη, ένα Πανεπιστήμιο τέτοιας παρωχημένης για τα σημερινά δεδομένα δομής, πρέπει να αλλάξει, να μετεξελιχθεί, να διευρυνθεί, για το δικό του στρατηγικό συμφέρον και για το συμφέρον της κοινωνίας (συμπεριλαμβανόμενων των μελών ΔΕΠ και των φοιτητών του). Από όλα τα παραπάνω γίνεται προφανές ότι η λέξη «Γεωπονικό» πρέπει αφαιρεθεί από τον τίτλο του νέου Πανεπιστημίου δεδομένου ότι θα δεσμεύσει την εξέλιξή του.

Καταλήγοντας, νομίζω ότι η πρόταση του κ. Πρύτανη μπορεί να αποτελέσει τη βάση πάνω στην οποία μπορούμε να συζητήσουμε την εξέλιξη και την αναβάθμιση του ΓΠΑ σε ένα σύγχρονο ανταγωνιστικό στον Ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο Πανεπιστήμιο (και όχι βέβαια την κατάργηση του ΓΠΑ). Καλούμαστε σήμερα να συνεχίσουμε, και να κλείσουμε με ωριμότητα πια, μια εξαιρετικά μακροχρόνια συζήτηση που έχει απασχολήσει όλες τις τελευταίες πρυτανείες και πάρα πολλές συνελεύσεις, προτάσεις και συζητήσεις (προφανώς αυτό το ιστορικό από μόνο του αποδεικνύει ότι υπάρχει μεγάλο πρόβλημα με την σημερινή δομή του ΓΠΑ).

Όμως χρειάζεται μεγάλη προσοχή και σύνεση ώστε οι αποφάσεις που θα πάρουμε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της κοινωνίας αλλά ταυτόχρονα να είναι ρεαλιστικές και να βασίζονται στην υπάρχουσα υποδομή του ιδρύματος (προσωπικό και εξοπλισμός) και στην ιστορική του παράδοση. Στα πλαίσια αυτά πρέπει να γίνει διεξοδική συζήτηση για τη δημιουργία των νέων (μη «γεωπονικών») Τμημάτων και την νέα οργανωτική δομή του Πανεπιστημίου σε Σχολές. Με την ευκαιρία αυτής της επιστολής να σχολιάσω π.χ. το θέμα της 4ετούς διάρκειας των σπουδών των μη «γεωπονικών» Τμημάτων που αναφέρεται στην πρόταση του κ. Πρύτανη: Ας προσδιορίσουν τα ίδια τα νέα Τμήματα τη διάρθρωση των σπουδών τους. Για παράδειγμα ένα Τμήμα Μηχανικών Βιοσυστημάτων δεν μπορεί να έχει 4ετή διάρκεια σπουδών διότι αφενός η φύση των σπουδών δεν το επιτρέπει (συνδυασμός επιστημών μηχανικής και βιολογίας) και αφετέρου οι απόφοιτοί του δεν θα γίνουν δεκτοί στο ΤΕΕ. Οι σπουδές Μηχανικών στη Ελλάδα έχουν 5ετή διάρκεια σπουδών ανεξάρτητα αν τα αντίστοιχα Τμήματα ανήκουν σε Πολυτεχνεία, Πολυτεχνικές Σχολές ή σε άλλα Πανεπιστημιακά ιδρύματα (μόνο τα ΤΕΙ τεχνολόγων-μηχανικών έχουν τετραετείς σπουδές στην Ελλάδα). Επομένως το Τμήμα Μηχανικών Βιοσυστημάτων πρέπει να έχει 5ετή διάρκεια σπουδών.

Ελπίζω η επιστολή αυτή να δώσει ερεθίσματα για περαιτέρω συζήτηση για την εξέλιξη-αναβάθμιση του Πανεπιστημίου μας. Στις επόμενες ημέρες θα αναφερθώ σε περισσότερα επί της ουσίας θέματα και σε συγκεκριμένες προτάσεις για την οργανωτική δομή του νέου Πανεπιστημίου.

31-10-2005

Γεώργιος Παπαδάκης, Αναπλ. Καθηγητής
Αναπλ. Πρόεδρος Τμήματος ΑΦΠ&ΓΜ